

da modra vladarica vsako prizadevanje za šole visoko ceni. Kjer je po škofijah višji pastir za šolstvo vnet bil, posnemali so njegov zgled tudi nižji duhovni. Naj več pa je opravil pri šolski komisiji posebno tisti njenih udov, katerega zadevala je naj večja teža opravil. Ako je bil ta sposoben mož, ako ga je pri tem podpirala komisija in deželna vlada, tako je bilo v kratkih letih toliko storjeno, da se je vsak moral začuditi primerjavši prejšni stan s sedanjim. In kako pa je vedila modra cesarica to ceniti! Njena roka je bila zmirom odprta za take naprave, in take gospode vedila je pohvaliti in počastiti. Gospoda grofa Torres, katerega smo že večkrat slavno v misel jemali, pohvalila je v posebnem pismu, ktero lepo spričuje njeno materno skerb, in podarila mu je 1000 gl. s pristavkom, da je že on kaj takega že davno zaslužil.

Izmed vseh dežel terpelo je Česko naj huje v poslednjih dveh vojskah pod cesarico Marijo Terezijo. Globoke rane se še niso zacelile, kar pride huda lakota v deželo. Vkljub tem nevzgodam pa opomogla si je v kratkem času dežela, in nikjer se ni ljudska šola tako lepa razcvitala kakor tamkej; v nobeni deželi se ni tako očitno pokazalo, koliko blagoslova more ljudska šola donášati ljudstvu.

Spomladi leta 1775. stopila je v djanje šolska komisija za česko kraljestvo. Nadzornik vseh ljudskih šol na Českem tedaj tudi poročevavec komisije bil je dekan Kinderman, ki je zapustil za zmirom kraj, kateri je po njem slovel po celem svetu.

(Dalje prth.)

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

XXI.

Sklanjanje prilogov brez člena.

Opombe.

1. Snovne in miselne imena v splošnem pomenu ne prejema člena.

O tih imenih govori se pod št. IV., kjer se razlaga od raznih imenskih plemen; tam je rečeno, da se snovne in miselne imena pogosto rabijo brez člena in da večidel nimajo množnega števila.

Kedaj pa se rabijo te imena brez člena? Kadar govorimo od njih v splošnem pomenu.

Prav kratko rečeno in dobro, ali veliko premalo, da bi otrok razumel.

Učenka pride v štacuno. Nagovori jo kramar: Kaj bi rada? Popirja bi rada.... Papier will ich kaufen.... Kakšnega pa? Dajte mi tega! (pokazuje na polico): Geben Sie mir das Papier, welches

Mož stopi v štacuno in pravi: sukna bi rad za sukno... Der Mann will Tuch kaufen. Stačunar položi več sukna, ter reče: Izberite si! To sukno mi dopade . . . Der Mann hat das Tuch gekauft.

Popotnik stopi v kerčmo in pokliče masele vina in kosček mesa. Kerčmar veli: Izvolite, hočete li starega, novega — (če je v jeseni), črnega, rudečega? . . .

Splošno je nasprotno določenemu, izbranemu. Das allgemeine ist dem speciellen entgegengesetzt.

Kupil sim kruh,... kruha... dajte mi vino... vina.... ponudite mu meso.... mesa..., kruh, vino, meso, pomeni reč poprej določeno; kruha i. dr. pomeni splošen pomen teh imen in Slovincu rabi tukaj rodivnik (genitiv. partitivus).

Ravno to velja od miselnih imen. Zgledi naj to pojasnujejo:

Zvestoba se redko nahaja (sploš. pom.)... Treue ist eine seltene Tugend. Zvestoba tega posla vso hvalo zasluži Der Fleiss dieses Dienstboten ist allen Lobes wert.

Glaube, Hoffnung und Liebe sind göttliche Tugenden. Vera, upanje, ljubezen so božje čednosti. Was ist der Glaube des Christen? Kaj je vera pri kristijanu? Armut ist keine Schande...

Tako in enako naj skuša učitelj pojasnovati pomen splošnega in posamesnega. To je toliko bolj potrebno, ker Slovenec tukaj rad pomote dela.

Te pravila nam pa tudi očitvidno kažejo, da Nemec svojega člena nima le zato, da z njim spol naznanuje, temuč tudi zato, da z njim izrazuje pomen določenega in nedoločenega, splošnega in posamesnega.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

XLVII.

U. „Tonček je skubil barvene lise na žimnatej torbi“, — inako berem, ako se ne motim, skubel, ali ne?